

'n Klein lewe.

Wilna Adriaanse. Kaapstad: Tafelberg, 2012.
233 pp. ISBN: 978-0-624-05467-2.

DOI: <http://dx.doi.org/10.4314/tvl.v50i1.27>

'n *Klein lewe* is die produk van Wilna Adriaanse se meestersgraadstudie in kreatiewe skryfwerk aan die Universiteit van Kaapstad en is reeds die negentiende roman uit haar pen. Die eerste opvallende aspek van die roman is dat dit kennelik op Adriaanse se eie lewensgeskiedenis gebaseer is. Van die Kalahari waar sy gebore is en haar studiejare op Stellenbosch tot die werk in Giyani en die hervestiging in die Kaap. Die boek is met ander woorde 'n tipe outobiografie van Adriaanse se lewe maar nie outobiografie in die tradisionele sin van die woord nie. Die boek ondersoek diep en komplekse vrae wat die hoofkarakter op 'n daaglikse basis ervaar tydens haar grootwordjare in die 1950's in Suid-Afrika en ondersoek wat 'n persoon se identiteit bepaal, hoofsaaklik teen die agtergrond van apartheid en later armoede en geweld in die land, asook hoe die hoofkarakter as 'n ouer probeer om haar kinders te beskerm teen al die hartseer en seerkry wat sy self reeds ontdek het.

Die titel van die boek suggereer dat die verhaal handel oor iemand wat nie 'n bekende figuur is nie, maar eerder 'n doodgewone vrou wat van kleintyd af met vrae worstel waarmee verskeie mense kan assosieer. 'n *Klein lewe* is egter alles behalwe klein aangesien die teks met 'n groot gehoor kan kommunikeer op grond van die verskeidenheid onderwerpe wat Adriaanse aanraak.

Adriaanse noem verder talle gebeurtenisse wat aan die Suid-Afrikaanse leser bekend sal wees soos die dood van dr. Verwoerd, die politieke onrus in die townships tydens die 1970's en 1980's, P. W. Botha se Rubicon-toespraak, seuns wat grens toe moet gaan en selfs later die dood van Eugène Terre'Blanche. Vir die hoofkarakter is dit asof al hierdie, en nog vele ander gebeure wat ook in die boek

oorvertel word, haar identiteit en die mense om haar se identiteit vorm. Haar man se beroep kompliseer ook hierdie ervarings omdat hy hom laat verswelg deur die geweld en onluste wat daartoe lei dat sy vrou en kinders se lewens ook in gevaar gestel word.

Myns insiens is die konsep van identiteit die belangrikste aspek van die roman. Vrae oor identiteit word herhaaldelik in die boek geopper. Ek vind ook Adriaanse se fokus op ontworteling interessant aangesien dit direk met identiteit verband hou.

Soos reeds genoem, het die hoofkarakter reeds van 'n jong ouderdom met die idee kennis gemaak dat identiteit en velkleur dikwels verstrengel word. Omdat die hoofkarakter tydens die apartheidsjare grootgeword het, kon sy nie anders as om van vroeg af op die rol van velkleur en die assosiasies wat daarmee gepaardgaan, te let nie: "Soos die *Sappe*-skreeuery, voel sy nou skaam sy het dit gedoen, maar sy is ook kwaad omdat niemand dit nog vir haar gesê het nie. Almal praat dan van *kaffers*. [...] Wat dan van die woord *blankes*? En wat van *hotnots*? En as dit nie 'n mooi naam is nie, waarom is dit gegee?" (43).

Die hoofkarakter herroep ook een sin van 'n spreker by 'n kongres wat sy bygewoon het toe sy in standerd 9 was: "Solank die swart man in hierdie land nie eet nie, sal die wit man in hierdie land nie slaap nie" (55). Daar is nog verskeie ander voorbeelde in die boek waar die hoofkarakter voor die kwessie van velkleur en identiteit te staan kom. Dit lei uiteindelik tot die hoofkarakter se woorde aan die begin van die boek waar sy met haar ouers gesels om te probeer agterkom wie sy is: "Die kinders wil landuit, Pa. Sommer so met 'n rugsak en 'n vliegtuigkaartjie sonder terugkeerdatum. En oor die stemme wat dreig om my te vervreem. Wat vra hoe leef ek met my wit vel in hierdie vreemde plek" (8).

Die boek kan daarom gesien word as 'n persoonlike reis vir die hoofkarakter waarin

sy probeer om deur middel van haar eie storie haar teenwoordigheid in Suid-Afrika te verklaar.

'n Tweede belangrike aspek van die boek is die konsep van “tuis wees” in 'n bepaalde plek. Die hoofkarakter ervaar baie ontworteling soos sy in haar kleintyd en later saam met haar man van dorp tot dorp trek. Hierdie konstante beweging ontwig ook haar sin van identiteit omdat sy haarself elke keer weer aan nuwe mense in 'n nuwe omgewing moet bekend stel terwyl 'n gedeelte van haarself agterbly in die vorige dorp, en sy elke keer nuwe idees en ervarings van die vorige dorp na die volgende dorp saamdra.

Dit is juis waarom die illustrasie van die voëltjie op die voorblad van die boek gepas is—die hoofkarakter ervaar haar lewe as een waar sy van nes tot nes vlieg, maar nooit te lank bly nie en elke keer wanneer sy aanbeveeg, bly daar altyd takkies agter, selfs al word die nes afgebreek: “Binne die huis lyk alles soos sy dit onthou, alles is nog daar, en tog voel dit nie dieselfde nie” (48).

Uiteindelik besef die hoofkarakter dat dit juis al die ervarings en ontwigting in haar lewe is wat haar identiteit gevorm het en dat 'n mens nie anders kan as om vorentoe te beweeg nie.

'n *Klein lewe* is 'n maklike boek om mee te assosieer aangesien die onderwerpe so wyd is en daarom toelaat dat verskillende lesers verskillende gedeeltes van die verhaal kan sien. Adriaanse demonstreer ook deur die boek haar veelsydigheid as skrywer aangesien die boek afwyk van haar gewone skryfstyl wat in die liefdesverhaalgenre inpas.

In my opinie is 'n *Klein lewe* nie 'n groot letterkundige werk nie, maar eerder 'n eenvoudige illustrasie van die vrese en vrae waarmee talle wit mense in Suid-Afrika worstel. En juis om hierdie rede is die boek van belang.

Lezandra Thiar
lezandrathiar@gmail.com
Universiteit van Suid-Afrika
Pretoria